

Kungälv kommun

kommun@kungalv.se

Beslut för grundsärskola

efter prioriterad tillsyn i Thorildskolans grundskola
belägen i Kungälv kommun

Tillsyn i Thorildskolans grundsärskola

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Kungälv kommun under våren 2015. Thorildskolans grundsärskola besöktes av Skolinspektionen den 6 och den 23 februari 2015.

Måluppfyllelse och resultat

I Skolverkets officiella statistik saknas kunskapsresultat för Thorildskolans grundsärskola och skolan har inte heller någon sammanställning av elevernas kunskapsresultat. Rektor, lärare och representant för elevhälsan har uppgett att eleverna är trygga och att det är studiero i klassrummet.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2015-06-29
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2015-06-29
3. Bedömning och betygssättning	Föreläggande	2015-06-29
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2015-06-29
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2015-06-29
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2015-06-29

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn har visat att det finns brister inom flera områden som rektor och huvudman måste åtgärda för att eleverna i grundsärskolan ska få den utbildning de har rätt till och för att eleverna ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Tillsynen visar vidare att det finns allvarliga brister i det systematiska kvalitetsarbetet i grundsärskolan. Dokumentation av kvalitetsarbete saknas helt. Kunskapsresultaten följs upp av lärarna på individnivå men det finns inga samlade resultat av kunskaper eller andra processer som leder fram till de nationella målen. Ett exempel på process som inte följts upp är undervisningen. Tillsynen visar att eleverna i grundsärskolan inte erbjuds en likvärdig undervisning i de tre grupper där undervisning sker. Det finns brister i anpassningar till elevers olika behov och förutsättning och likaså brister i stimulans och utmaningar för att nå så långt som möjligt. Rektorn måste ta ansvar för, och se till att undervisningen följer författningarnas krav så att varje elev får den utbildning de har rätt till oavsett vilken grupp eleven tillhör och oavsett om eleven läser grundsärskolans ämnen eller ämnesområden, det vill säga inriktning träningskola.

Vidare visar tillsynen att inte alla lärare som undervisar eleverna samverkar med varandra i syfte att stödja elevernas kunskapsutveckling. Att inte samverka med varandra och diskutera elevernas kunskapsutveckling kan leda till att eleverna inte får de utmaningar de behöver. Det finns också en risk att bedömning och betygsättning inte blir likvärdig.

Elevhälsan, som med ett förebyggande och hälsofrämjande arbete ska stödja elevens utveckling mot målen, används sällan i grundsärskolan. Skolsköterskan, som ingår i elevhälsan, genomför dock det hälsoprogram eleverna har rätt till och eleverna vet att de kan besöka skolsköterskan vid behov. En fungerande elevhälsa är ett viktigt stöd för elevernas utveckling mot målen, inte minst för elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Det finns elever i Thorildskolans grundsärskola som befaras inte nå kunskapskraven trots extra anpassning, men elevhälsan är inte involverad i någon utredning. Rektorn måste se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds då extra anpassningar inte ger den effekt som förväntats.

Det pågår ett aktivt och dagligt arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling, och ett aktivt ingripande vid situationer som uppkommer. Dock visar tillsynen att detta arbete inte är målinriktat så som författningarna kräver. Thorildskolans grundskola har en aktuell plan mot kränkande behandling, som också gäller för grundsärskolan. Skolinspektionen vill påpeka vikten av att grundsärskolan som egen verksamhet med sina

specifika riskområden också blir synliga i skolans plan mot kränkande behandling.

Det har vid tillsynen också framkommit att det för såväl personal som för elever finns en oklarhet i vem som är rektor för grundsärskolans elever. Rektor måste tydliggöra för alla att endast en är rektor för hela skolenheten och för samtliga elever som tillhör denna skolenhet.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kungälv kommun att senast den 29 juni 2015 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen genomförs på ett sådant sätt att varje elev utifrån sina behov och förutsättningar ska utvecklas så långt som möjligt mot läroplanens mål, och stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. I detta ingår att läraren ger ett aktivt lärarstöd genom att till exempel genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål/syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar.

Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bl.a. en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas tillit till den egna förmågan och vilja att lära. Läraren utgår från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, och låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Kungälv kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Läroplan för grundsärskolan 11, 1. Skolans värdegrund och

uppdrag, En likvärdig utbildning, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)

- Lärarna stärker elevernas vilja att lära och deras tillit till den egna förmågan. (Läroplan för grundsärskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Lärarna ska i undervisningen ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, samt ge dem ledning och stimulans och utmana dem i deras lärande.

Lärarna ska stärka elevernas tillit till den egna förmågan.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt. I utbildningen ska hänsyn tas elevers olika behov och eleverna ska ges det stöd och stimulans de behöver för att utvecklas så långt som möjligt. Enligt läroplanen ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.

Rektor uppger i intervju att han har en grov bild av hur undervisningen fungerar. Bilden är att undervisningen inte är så individanpassad och det är biträdande rektor som ger rektorn denna bild. Rektorn har dock en egen uppfattning om att undervisningen i den klass där eleverna läser ämnen är av klassisk lektionsmodell där läraren står vid tavlan och eleverna svarar på lärarens frågor. Det var dock "ett tag sedan" rektor besökte klassrummet, enligt rektor själv. I klassen med elever som läser ämnesområden är rektor inte nöjd med den pedagogiska bemanningen då det saknas en behörig lärare. Enligt rektorn utvecklas verksamheten mot att eleverna ska få den utbildning de har rätt till men rektor känner sig inte helt nöjd. Det har inte varit tillräckligt höga förväntningar på eleverna i inriktning träningskola, uppger rektor. Enligt rektor beror det på att personalen inte alltid velat att eleverna ska pröva själva av rädsla för att de ska misslyckas. Det saknas också en lärare sedan klassen

blev delad i två grupper, uppger rektor. Det framkommer dock i intervju att det anställts en pedagog till grundsärskolan och som ska tillträda inom kort.

Biträdande rektor uppger vid intervju att hon är nöjd med undervisningen avseende utmaningar, variation och stimulans i den klass som läser grundsärskolans ämnen. Däremot finns det, enligt biträdande rektor, mer att göra i den klass som läser inriktning träningskola. Biträdande rektors upplevelse är att de vuxna har för låga förväntningar på eleverna ibland. Klimatet i träningskolan kan vara ett problem, enligt biträdande rektor som vidare uppger att eleverna ska få möjlighet att få växa i sin egen takt. Ytterligare en lärare har nyligen anställts för att eleverna ska få den utbildning de har rätt till fullt ut, enligt biträdande rektor.

I intervju med lärare framkommer olika bilder avseende individanpassning och utmaningar. En lärare uppger att det är ett dilemma att med sju elever ha gruppundervisning samtidigt som man ska få in individualiserad undervisning. Ett exempel är att en lektion kan vara en gemensam genomgång och därefter enskilt arbete medan nästa lektion kan vara problemlösning då svårighetsgraden anpassas till olika elever. En lärare uppger att det inte syns i planeringen att innehållet individanpassas. Även om eleverna har samma bok så får de hjälp i olika omfattning. Lärare berättar också att de inför ett nytt område tar reda på elevernas förkunskaper och utgår därifrån. Eleverna får då uppgifter som kan vara för svåra för några och för lätta för andra eftersom alla jobbar med samma område.

Lärare uttrycker att eleverna alltid ska utmanas men inte pressas. I intervjun uppger lärarna också att de frågar eleverna om de vill läsa något ämne i grundskolan och låter eleverna välja detta själva. Lärarna uppger dock att de anser att elever som inte vill ha den utmaningen inte heller ska ha den. Vidare uppger lärare att det ibland kan vara för många vuxna runt eleverna vilket kan leda till att de inte får tillräckligt med utmaningar utan vuxna leder eleverna för mycket. Elevhälsans representanter uppger i intervju att de inte vet om eleverna får tillräckliga utmaningar.

Lärare uppger att de "öser" beröm över eleverna för att stärka deras tillit till den egna förmågan. Man ska, enligt lärarna, ha höga förväntningar på eleverna och försöka se det som de lyckas med. Någon lärare uppger att de också tar upp hur det är att vara en bra människa. Det handlar inte bara om prestationer utan om att till exempel vara snäll och hjälpa en vän. Det är också förmågor att lyfta fram för att stärka eleven, enligt läraren. En annan lärare ger ett exempel på när en elev svarat rätt på en uppgift ändå får frågan om eleven tror att det är rätt. Detta gör, enligt läraren, eleven osäker på sitt eget svar. Läraren menar att detta ger en öppning till eleven att diskutera frågan om att tro på sig själv.

Lärare i inriktning träningskola uppger att eleverna får mycket stöttning genom att det finns flera assistenter. Att konstatera när en elev klarar något själv och inte behöver hjälp, är också ett sätt att stärka eleven.

Vid intervju med elever framkommer olika uppgifter. En elev uppger att undervisningen kanske är för lätt men att det också kan bli svårt. Eleverna uppger att de har olika böcker i exempelvis matematik.

Vid Skolinspektionens observationer av undervisning gör lärarna vid fem av tio tillfällen tydliga individanpassningar. Det sker exempelvis genom att läraren stannar till och hjälper elever olika lång tid samt att lärarna låter eleverna arbeta med olika uppgifter och ger eleverna uppgifter som går att anpassa till var och ens nivå. Vid övriga fem observationstillfällen observeras inga individanpassningar.

Det finns under de observerade lektionerna en stor variation i hur mycket eleverna utmanas och om undervisningen utgår från elevernas erfarenheter och behov, beroende på vem som håller i undervisningen. Vid ett tillfälle uttrycker en elev muntligt ett stort intresse för en händelse. Eleven upprepar ett ord som förknippas med händelsen flera gånger med entusiasm men det tas inte tillvara trots att det pågår en aktivitet som går att knyta an till detta. Vid ett annat tillfälle, under en lektion i kommunikation där syftet är att initiera ett samtal och uttrycka känslor, får eleven som undervisas inget utrymme att komma till tals.

Utredningen visar att eleverna inte alltid i undervisningen stimuleras till aktivitet och ges utmaningar att nå längre. Den anpassning som sker handlar ofta om att lärarna hjälper eleverna i olika omfattning. Observationer bekräftar att de som undervisar inte alltid tar tillvara möjligheterna att stimulera till aktivitet och utmana eleverna att nå längre. Det finns exempel på att elevers intressen inte tas tillvara och att eleverna inte ges stimulans som stödjer deras utveckling. Det finns också exempel på att lärarna inte alltid stärker elevernas tillit till den egna förmågan då elever sitter passivt och väntar medan lärare genomför aktiviteter, och att förväntningarna på elevernas förmåga ställs för lågt. Skolinspektionen bedömer att lärarna i undervisningen inte alltid utmanar eleverna och tar inte alltid hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälv kommun verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälv kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå läroplanens mål och kunskapskrav får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan ytterligare kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att anpassa utbildningen, genom t.ex. färdighetsträning, specialpedagogiska insatser, särskilda hjälpmedel eller utrustning, digital teknik med anpassade programvaror, eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål.

Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma inom ramen för undervisningen, genom uppgift från eleven och/eller dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Kungälv kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Rektor ska se till att elevens behov skyndsamt utreds när det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till bedömning av brist

Skollagen anger att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt.

I intervju med lärare framkommer att de är tveksamma om de befarar att en elev som läser enligt grundsärskolans ämnen inte kommer att klara kunskapskraven. Lärarna vet inte säkert om det finns en rutin för hur de ska gå tillväga då de anser att en elev istället ska läsa efter kursplanerna i ämnesområden. Lärarna uppger att det har hänt att de suttit med en elev och testat konkret utifrån vad det står i kunskapskraven, även flera gånger om det inte lyckas första tillfället. Enligt lärarna görs flera extra anpassningar som stöd till elever för att de ska klara kunskapskraven. Vidare uppger lärare att de signalerar till rektor, föräldrar och andra lärare. Syftet har varit att föreslå att en elev ska byta från att läsa ämnen till ämnesområden. Föräldrar är dock, enligt läraren, inte alltid med på detta. Enligt lärarna agerat inte alltid rektor utifrån deras signaler trots att de har både resultat från tester och kan berätta om olika förmågor. Representant för elevhälsan uppger att de inte är involverade i grundsärskolan kring utredningar då en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Möjligen, uppger representanten, kan specialpedagogen vara med, men elevhälsan har inte varit med och skrivit några åtgärdsprogram för elever i grundsärskolan.

Biträdande rektor uppger i intervju att det har förekommit tillfällen då en elev gett extra anpassningar genom exempelvis extra resurs för att möta de behov som finns. Biträdande rektor bekräftar att det finns risk för att det kan finnas elever som inte kommer att nå kunskapskraven och vidare att det inte finns några åtgärdsprogram.

Skolinspektionen efterfrågar vid tillsynsbesöket ett exempel på samtlig dokumentation i ett elevärende. Den dokumentation som överlämnas är kartläggning/utredning för en elev. Syftet med kartläggningen är att ansöka om byte av kursplan så att eleven ska läsa ämnesområden istället för ämnen i grundsärskolan. Den pedagogiska kartläggningen beskriver bland annat

elevens koncentrationsförmåga och sociala situation. Uppföljning av kunskapsutvecklingen beskrivs som frågor om eleven förväntas nå kunskapskraven i respektive ämnen. Svar anges som kryssmarkering Ja/Nej. Kartläggningen är vid granskningstillfället ännu inte slutförd. Det finns bland dokumentationen inte något åtgärdsprogram för eleven i exemplet.

Utredningen visar att rektor inte ser till att en elevs behov skyndsamt utreds när det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det framkommer att elever som riskerar att inte nå kunskapskraven i grundsärskolans ämnen erbjuds att byta till inriktning träningskola utan att det föregåtts av utredning om eleven kan vara i behov av särskilt stöd och att eleven getts särskilt stöd då extra anpassningar inte varit tillräckliga. Skolinspektionen bedömer att ansvariga på skolan inte utreder en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt, då extra anpassningar inte varit tillräckliga för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälv's kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälv's kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskapsutveckling utifrån de nationella kunskapskraven. Vidare ger läraren eleven och dess vårdnadshavare information om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas, samt vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Eleven ska enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat.

I grundsärskolans ämnen sätts betyg som grundar sig på grundsärskolans kunskapskrav, om eleven eller elevens vårdnadshavare begär det. Om en elev har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner, tillämpas grundskolans kunskapskrav. Om en elev läser ämnesområden sätts inga betyg, och bedömningen ska dessutom göras med hänsyn till varje elevs individuella förutsättningar.

Efter avslutad utbildning får elever ett intyg om sin utbildning, som kan kompletteras med ett allmänt studieomdöme där elevens möjlighet att bedriva

studier beskrivs. Lärarens bedömning ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Kungälv kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Läraren utnyttjar vid bedömning och betygssättning all tillgänglig information om elevernas kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven, och gör en allsidig bedömning av dessa kunskaper. (Läroplan för grundskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Lärarna ska utnyttja all tillgänglig information om elevernas kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven vid bedömning och betygssättning.

Motivering till bedömning av brist

Enligt grundskolans läroplan ska lärarna vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Lärare uppger i intervju att det finns diskussion kring elevernas kunskapsutveckling generellt i grundskolans arbetslag. Lärare som tillhör grundskolan men som undervisar elever i grundskolan i något ämne är inte med i dessa diskussioner. Dock har det förekommit att grundskolans lärare utifrån ett elevärende efterfrågat hur elevens kunskapsutveckling ser ut i det ämne som grundskolans lärare undervisar i. Vidare uppger lärare att det finns en samverkan mellan särskolans lärare kring bedömning men i de ämnen där andra lärare undervisar grundskolans elever förekommer det att information om elevens utveckling går via de assistenter som alltid är med i undervisningen.

Biträdande rektor uppger i intervju att lärare i grundskolan, som undervisar grundskolans elever i ett enda ämne, är tillsagda att prata med grundskolans lärare eftersom de uppgett att de är osäkra på bedömning.

Enligt biträdande rektor samverkar inte lärarna vid bedömning utan ämneslärarna sätter sina betyg. Det finns, enligt biträdande rektor en samverkan med lärare i andra grundsärskolor. Att lärarna ska samverka för att säkerställa likvärdig bedömning är ett utvecklingsområde, uppger biträdande rektor.

Det framkommer i intervju med rektor att det är biträdande rektor som informerar rektor huruvida bedömning och betygssättning följer författningarnas krav. Rektor uppger att det då framkommer exempel som visar att detta område behöver förbättras. Enligt rektor ska lärarna ansvara för bedömning i sitt ämne medan samarbete med andra lärare för att jämföra förmågor hos eleven nog finns inte.

Utredningen visar att inte alla lärare som undervisar grundsärskolans elever samverkar med varandra i bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Lärare som undervisar grundsärskolans elever i ett ämne är osäkra på hur de ska bedöma utifrån grundsärskolans kursplaner. Rektor har inte säkerställt att bedömningen av elevernas kunskapsutveckling är likvärdig. Skolinspektionen bedömer därför att lärarna, vid bedömning och betygssättning, inte utnyttjar all tillgänglig information om elevernas kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven, och gör därmed inte heller en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälvskommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälvskommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska t.ex. se till att eleverna inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolgård, skolbibliotek, grupprum etc.

Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Kungälv kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6–10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Huvudmannen och rektor ska vidta åtgärder för att säkerställa att arbetet för att motverka kränkande behandling är målinriktat.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare anger skollagen att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Lärare uppger i intervju att arbetet mot kränkande behandling görs i stunden, "man tar det direkt om det händer något". Enligt lärarna ser de hela tiden hur eleverna betar sig mot varandra. Enligt en av lärarna finns inte något dokument med beskrivning av aktuella åtgärder eller mål för skolan/skolenheten. En representant för elevhälsan uppger att elevhälsan inte varit involverad i något arbete med att upprätta en plan mot kränkande behandling. Det finns en alldeles ny plan, enligt representanten som dock inte vet hur den ser ut. Om någon incident inträffar rapporteras det till skolans trygghetsteam, uppger representanten.

Rektor uppger att arbetet mot kränkande behandling är delegerat till en av de biträdande rektorerna. Enligt rektor finns inget riktat arbete nu kring kränkande behandling. Likabehandlingsplanen blev färdig innan jul men rektor uppger att han inte kan minnas vad som ingår i den. Rektor uppger vidare att grundsärskolan inte prioriterats i dessa frågor. Biträdande rektor uppger att lärarna dagligen utför ett allmänt arbete kring likabehandling i

klassrummet. Målet enligt biträdande rektor är att svaren i elevenkäterna ska bli bättre och bättre.

I skolans senaste likabehandlingsplan "Plan mot diskriminering och kränkande behandling" som ska gälla för grundskolan såväl som grundsärskolan framgår inte att grundsärskolan varit delaktiga i framtagandet och inte heller några konkreta åtgärder eller mål för arbetet mot kränkande behandling i grundsärskolan.

Vid tillsynen framkommer att arbetet mot kränkande behandling inte är tydligt målinriktat för grundsärskolans verksamhet. Lärare, elevhälsa och rektor har inte kännedom om vilka åtgärder som är aktuella för innevarande år. Det saknas för grundsärskolan en aktuell plan mot kränkande behandling med åtgärder som utgår ifrån grundsärskolans specifika behov. Skolinspektionen bedömer därför att det arbete mot kränkande behandling som utförs i grundsärskolan inte är målinriktat.

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälv's kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälv's kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom t.ex. erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Kungälv kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Läroplan för grundskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Rektorn ska se till att lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningens mål.

Rektorn ska se till att elevhälsan främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande i syfte att stödja grundskolans elevers utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till bedömning av brist

Samverkan

Enligt grundskolans läroplan ska skolan ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Vidare anges i läroplanen att lärarna ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen. Rektor har ett särskilt ansvar för att samverkansformer utvecklas.

Lärare som undervisar i grundskolans ämnen och lärare som undervisar i ämnesområden uppger att de samverkar med varandra. Men finns det, enligt lärarna, ingen samverkan med grundskolans lärare, som undervisar grundskolans elever, i syfte att stödja elevens utveckling mot målen och det finns inte heller några gemensamma diskussioner. Grundskolans lärare uppger att det inte förekommer så mycket diskussioner med grundskolans lärare som undervisar grundskolans elever i exempelvis praktisk-estetiska ämnen. Grundskolans lärare menar att grundskollärarna har sina egna ämnen med sina kursplaner och mål. Dessutom menar läraren att det inte finns

någon direkt koppling mellan förmågor och kunskapskrav i grundsärskolans kursplaner.

I intervju med biträdande rektor framkommer att det finns en inkluderande tanke att grundsärskolan ska vara en del av hela skolenheten som exempelvis friluftsdagar. Det finns planer på att grundsärskolan ska ha en fadderklass i grundskolan och att personalen ska berätta för klassen om hur det är att gå i särskola, enligt biträdande rektor. Samverkan mellan lärare som pedagogiska träffar sker inte så ofta, varken ämnesträffar eller arbetslagsträffar. Om det händer så är det kring speciella elever, uppger biträdande rektor.

Även rektor beskriver att de försöker tänka på att grundsärskolan också är en del av hela skolan och att arbetslaget där också är en naturlig del. En av grundsärskolans lärare är exempelvis med i ledningsgruppen. Enligt rektor görs inget aktivt arbete såsom särskilda utvecklingssteg eller aktiviteter för att förbättra samarbetet men rektor förväntar sig att lärarna samarbetar. Rektor har dock inte följt upp om så sker.

Utredningen visar att inte alla lärare som undervisar grundsärskolans elever samverkar med varandra. Viss samverkan sker mellan de lärare som har klasserna i de flesta ämnen men samverkan med lärare i praktiska och estetiska ämnen saknas. Skolinspektionen bedömer att lärarna vid skolenheten inte i tillräcklig omfattning samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och att rektor inte tar ansvar för att så sker.

Elevhälsa

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundsärskolan finnas en elevhälsa som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. I prop. 2009/10:165, s. 277 anges t.ex. följande: "Elevhälsans fokus ska inte vara hälso- eller sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv".

I de skriftliga svar som rektor lämnat inför tillsynen framkommer att grundsärskolans elever har tillgång till samma elevhälsa som finns för hela skolenheten. Denna elevhälsa består av en skolsköterska med 100 procent tjänst, en kurator 40 procent tjänst, en specialpedagog med 60 procent och psykolog från centrala elevhälsan som deltar i elevhälsans möte varje vecka.

Det framkommer i intervju med elever att de vet att det finns en skolsköterska och en kurator. Ingen av dessa besöker klassrummen, enligt eleverna, men de kan gå till skolsköterska och kurator vid behov.

Representanter för elevhälsan uppger att elevhälsan har möten varje vecka. Varannan gång hålls mötet tillsammans med ett av arbetslagen i grund- eller grundsärskolan. Lärarna i grundsärskolan använder sällan hela elevhälsan eftersom de själva är så nära eleverna men de söker upp skolsköterskan vid behov. Enligt representanterna genomför skolsköterska hälsosamtal med eleverna i grundsärskolan och i inriktning träningskola är alltid föräldrarna med. Elevhälsan har tänkt att framöver gå ut i arbetslagen och prata om förebyggande arbete. Tidigare kom arbetslagen till elevhälsan för att diskutera elevärenden men det har ändrats nu, uppger elevhälsans representanter. När elevärenden följs upp är det förebyggande så att det inte ska bli "värre", nämner representanterna som exempel på förebyggande arbete. I intervjun uppges också att skolan haft föreläsning om droger men är osäkra på om det är elevhälsan som står bakom det.

När grundsärskolan genomför utredningar om en elev är i behov av särskilt stöd är elevhälsan inte involverad i detta förutom specialpedagogen, uppger elevhälsans representanter. Elevhälsan har varit med i diskussion angående elever som ska byta grupp och tillhöra grundskoleklass. Men elevhälsan har inte varit delaktig i upprättandet av några åtgärdsprogram. Elevhälsan har inte heller varit delaktig i ärenden som handlar om att elever ska byta kursplaner från ämnen till ämnesområden.

Lärare uppger i intervju att de använder elevhälsans skolsköterska. För övrigt har eleverna tillgång till de andra kompetenserna inom habiliteringen. Vidare uppger lärarna att elevhälsan inte arbetar förebyggande för grundsärskolan och träffar inte heller grundsärskolans arbetslag. Skolsköterskan genomför dock det program som skollagen anger för grundsärskolans elever, uppger lärarna. Lärarna känner inte till att elevhälsan ska träffa arbetslagen regelbundet så som biträdande rektor och elevhälsans representanter angivit.

I intervju med biträdande rektor framkommer att det är nytt att elevhälsan ska jobba förebyggande och hälsofrämjande. För att jobba förebyggande ska elevhälsomöten genomföras tillsammans med arbetslag istället för att elevhälsan är själva. Det ska också gälla grundsärskolans arbetslag.

Rektors uppfattning är att ärenden kring grundsärskolans elever inte lyfts i elevhälsan. De löser mycket själva i verksamheten. Det har varit brister eftersom specialpedagogen inte uppfattat att grundsärskolan också ingick i uppdraget, enligt rektor. Enligt rektor är det fortfarande elevärenden som

behandlas i elevhälsan men uppfattar att de jobbar i rätt riktning. Rektor är med i vissa elevhälsomöten och hoppas att grundsärskolans arbetslag är med i det nya systemet att elevhälsan träffar arbetslag.

Utredningen visar att det finns elevhälsa för grundskolan som kan användas av grundsärskolan. Dock använder grundsärskolan endast skolsköterska. Elevhälsan används inte i ett förebyggande och hälsofrämjande arbete och sällan i elevärenden från grundsärskolan för att utreda om elev kan vara i behov av särskilt stöd. Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande i syfte att stödja grundsärskolans elevers utveckling mot utbildningens mål.

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälvskommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälvskommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Kungälvskommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4–6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Läroplan för grundsärskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplan för grundsärskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Läroplan för grundsärskolan 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

Rektorn ska tillsammans med personalen följa upp grundsärskolans resultat, analysera dessa och besluta om nödvändiga åtgärder utifrån de behov som framkommer vid analysen. Rektorn ska också planera för, och se till att åtgärderna genomförs.

Rektor ska se till att uppföljning, beslut om åtgärder och planering för att genomföra dessa dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att det på skolenhetsnivå bedrivs ett kvalitetsarbete som består i att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Vidare anges i skollagen att om det kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Enligt läroplanen har rektorn ansvaret för skolans resultat och ansvarar för att resultaten följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Skolinspektionen har inför tillsynen efterfrågat dokumentation kring det systematiska kvalitetsarbetet vid skolenheten. Det har inte kommit in någon sådan dokumentation och rektor uppger i intervju att anledningen är att sådan dokumentation saknas. Enligt rektorn finns det inte någon sammanställning av grundsärskolans resultat och det har inte heller funnits tidigare. Rektorn

uppgger att han nyligen genom rektorsutbildningen förstått vad som måste göras och att det ännu inte finns något färdigt. Verksamhetschefen har inte efterfrågat resultat i år, enligt rektorn som själv försökt få ut sammanställningar. Det har inte lyckats på grund av bristande datorsystem. Vidare uppgger rektorn att uppföljning av undervisningen sker genom samtal med biträdande rektor om läget i grundsärskolan och det ger en "grov" bild.

Biträdande rektor uppgger i intervju att lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling med ett material kallat "Mina mål". Enligt planeringen ska regelbundna träffar genomföras då lärarna diskuterar elevernas kunskapsutveckling. Biträdande rektor uppgger att hon inte begär in dokumenterad planering men att hon följer upp undervisningen genom att träffa arbetslaget regelbundet. Biträdande rektor uppgger att värdegrundsarbetet följs upp genom samtal och att det finns enkäter för eleverna. Det är svaren där som är resultat av värdegrundsarbetet, enligt biträdande rektor. Det finns inga sammanställningar av kunskapsresultat i grundsärskolan uppgger biträdande rektor som också säger att huvudmannen inte begärt detta, och därför har det heller inte gjorts.

I intervju med lärare framkommer också att det saknas sammanställningar av grundsärskolans resultat. Det finns kvalitetsarbete på individnivå men inte på skolnivå, enligt lärarna och inte heller statistik för hur skolan ligger till. Några lärare använder materialet "Mina mål" vid uppföljning på individnivå medan andra dokumenterar på annat sätt.

Representanter för elevhälsan uppgger att deras uppfattning är att det inte finns några sammanställningar på skolnivå i grundsärskolan och de inte är involverade i resultaten eller i något analysarbete.

Utredningen visar att grundsärskolans kunskapsresultat inte sammanställs på skolnivå och kunskapsresultaten kan därmed inte heller analyseras och ligga till grund för beslut om åtgärder och planering för att genomföra dessa. Rektor följer inte upp verksamheten som helhet och har därmed inte kunskap om utvecklingsbehoven. Det finns heller ingen dokumentation som visar uppföljningar eller planeringar av åtgärder för att utveckla verksamheten. Genom att det saknas dokumentation och att inga uppföljningar genomförs, förutom viss uppföljning av värdegrundsarbetet, bedömer Skolinspektionen sammantaget att rektor tillsammans med personalen inte bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete i syfte att utveckla verksamheten vid Thorildskolans grundsärskola.

Beslut

2015-04-10
21 (23)

Dnr 43 - 2014:8049

Motivering till föreläggande som ingripande

Kungälvskommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Kungälvskommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Beslutsfattare

Marie Sjöberg
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Thorildskolans grundsärskola

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Thorildskolans grundsärskola

Thorildskolans grundsärskoleklasser är lokalintegrerade i Thorildskolans grundskola årskurs 7 till 9. Det finns sammanlagt 13 elever i grundsärskolans två klasser och i båda klasserna finns elever i årskurserna 7 till 9. I den ena klassen går 7 elever som alla läser grundsärskolans ämnen. Den andra klassen är indelad i två grupper med tre elever i varje grupp. Dessa elever läser ämnesområden, det vill säga grundsärskolans inriktning träningskola. Thorildskolans grundskola och grundsärskola ingår i samma skolenhet och har en rektor gemensamt. En biträdande rektor har till stor del ansvaret för grundsärskolans verksamhet. Detta beslut avser endast Thorildskolans grundsärskola.